

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ УМОВАМИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ПЕРСОНАЛУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

*Козирев А. С., здобувач (Державний біотехнологічний університет);
Заїка С. О., к.е.н., проф. кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування Державного
біотехнологічного університету (м. Харків)*

Анотація. У статті розглянуто інноваційні підходи до управління умовами праці та безпеки персоналу в контексті євроінтеграційних процесів України. Наголошено на необхідності впровадження міжнародних стандартів охорони праці відповідно до вимог Міжнародної організації праці (МОП), Європейського агентства з безпеки і гігієни праці (EU-OSHA) та стандарту ISO 45001. Обґрунтовано роль цифровізації та сталого розвитку у формуванні сучасної системи управління безпекою праці. Визначено, що впровадження смарт-технологій, моніторингових систем ризиків і аналітики даних сприяє підвищенню ефективності прийняття управлінських рішень. Підкреслено, що євроінтеграційний курс України вимагає поєднання інституційних реформ, освітніх змін і культури безпеки, заснованої на принципах превентивності та участі працівників.

Ключові слова: умови праці, безпека персоналу, інновації, євроінтеграція, ISO 45001, МОП, EU-OSHA.

Abstract. The article examines innovative approaches to managing working conditions and personnel safety in the context of Ukraine's European integration. It emphasizes the need to implement international labour safety standards in accordance with the International Labour Organization (ILO), the European Agency for Safety and Health at Work (EU-OSHA), and ISO 45001. The role of digitalization and sustainability in building a modern occupational safety management system is substantiated. The use of smart technologies, risk monitoring systems, and data analytics is shown to enhance the efficiency of decision-making processes. The paper concludes that Ukraine's integration into the EU requires combining institutional reforms, educational transformation, and a safety culture based on prevention and worker participation.

Keywords: working conditions, personnel safety, innovation, European integration, ISO 45001, ILO, EU-OSHA.

Вступ. Розвиток сучасного ринку праці в Україні супроводжується глибокими змінами у сфері безпеки праці та охорони здоров'я працівників. Європейський курс держави зумовлює потребу в оновленні системи управління охороною праці, що має забезпечити відповідність національних підходів європейським нормам. Безпечні умови праці нині розглядаються як невід'ємна частина ефективного функціонування підприємств і передумова підвищення продуктивності праці.

У центрі уваги державної політики – впровадження сучасних рішень, які поєднують організаційні, технологічні та освітні рішення, спрямовані на

запобігання травматизму та покращення добробуту працівників. Цифрові системи спостереження, моніторинг ризиків і автоматизовані засоби аналізу даних сприяють своєчасному виявленню загроз і дають можливість керівникам приймати обґрунтовані рішення.

Підвищення ефективності управління безпекою праці передбачає розвиток корпоративної культури відповідальності, удосконалення професійної підготовки кадрів та посилення державного контролю за дотриманням вимог охорони праці. Саме поєднання технічних інновацій, освітніх ініціатив і належного нормативного забезпечення створює основу для формування безпечного виробничого середовища, узгодженого з європейськими вимогами.

Аналіз стану питання. Проблема управління умовами праці та безпеки персоналу є предметом досліджень міжнародних організацій і науковців, які вивчають діяльність Міжнародної організації праці [3; 6; 7]. У документах МОП визначено, що ефективне управління безпекою має базуватися на принципах запобігання небезпекам, підвищення відповідальності роботодавців і постійного вдосконалення виробничих процесів [2; 6].

Особливу увагу приділено застосуванню міжнародних стандартів управління безпекою праці, зокрема ISO 45001, що забезпечують системний підхід до мінімізації ризиків і покращення умов праці [1; 8]. Окрім нормативних засад, усе більшого значення набувають цифрові технології, здатні автоматизувати збір і аналіз даних щодо виробничої безпеки, сприяти прогнозуванню небезпечних ситуацій і підвищувати рівень контролю на робочих місцях [4; 5; 9].

Дослідження європейських структур з питань охорони праці доводять, що цифровізація робочих процесів сприяє зниженню травматизму, покращенню психологічного стану працівників і посиленню прозорості процедур оцінювання ризиків [4; 5]. Для України це відкриває можливості модернізації системи охорони праці та формування управління, орієнтованого на запобігання небезпечним подіям і підвищення рівня відповідальності всіх учасників трудових відносин.

Мета дослідження. Метою дослідження є визначення сучасних напрямів удосконалення управління умовами праці та безпекою персоналу в Україні з урахуванням вимог європейської інтеграції та впровадження інноваційних технологічних рішень.

Методики, матеріали і результати досліджень. Під час дослідження використано системний та порівняльно-аналітичний підходи, що дали змогу узагальнити міжнародний досвід управління охороною праці та оцінити можливості його впровадження в Україні. Предметну основу дослідження становили офіційні документи Міжнародної організації праці, аналітичні звіти Європейського агентства з безпеки та гігієни праці, наукові публікації з питань цифровізації управлінських процесів і впровадження стандартів ISO 45001 [1-9].

Сучасна система управління безпекою праці має враховувати зміни технологічного середовища, що включають автоматизацію виробничих

операцій, дистанційні форми зайнятості та підвищення вимог до психофізіологічного стану працівників. На європейському рівні ці напрями підтримуються ініціативами EU-OSHA, спрямованими на цифрову трансформацію процесів управління безпекою [4; 5]. Українські підприємства поступово впроваджують подібні рішення, зокрема системи безперервного моніторингу виробничих ризиків, електронного контролю технічного стану обладнання та реєстрації небезпечних подій.

Результати аналізу свідчать, що ефективне управління умовами праці залежить від здатності організацій створювати середовище, у якому ризики контролюються завдяки використанню аналітичних даних. Цифрові системи спостереження дозволяють оперативно відстежувати рівень шуму, концентрацію шкідливих речовин, температуру, вологість, рівень освітленості та інші показники, що безпосередньо впливають на безпеку персоналу [4; 6; 9]. Отримані дані обробляються автоматично, що знижує ймовірність помилок і дає змогу своєчасно реагувати на небезпечні ситуації.

Інноваційним напрямом розвитку є впровадження елементів штучного інтелекту у систему управління охороною праці. Такі рішення дають змогу прогнозувати можливі порушення норм безпеки, визначати групи ризику серед працівників і підвищувати ефективність контролю. У країнах Європейського Союзу такі технології використовуються для створення інтелектуальних платформ безпеки, що об'єднують дані з різних джерел – від сенсорів до звітів працівників [4; 9]. Для України цей досвід є важливим з огляду на процес гармонізації із законодавством ЄС і необхідність підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Окрему увагу слід приділити людському фактору, який залишається визначальним у питаннях безпеки праці. Навчання персоналу правилам безпечної поведінки, формування культури відповідальності та взаємної підтримки на робочому місці мають стати постійними складовими управління безпекою. Європейська практика підтверджує, що запровадження освітніх програм, спрямованих на розвиток культури безпеки, значно зменшує кількість виробничих травм [6; 7]. В Україні такі програми потребують розширення, зокрема через інтеграцію курсів із безпеки праці до освітніх стандартів підготовки фахівців технічних і управлінських спеціальностей.

Важливим напрямом є розвиток корпоративної відповідальності у сфері охорони праці. Впровадження стандарту ISO 45001 сприяє формуванню чіткої системи управління ризиками, що передбачає планування, реалізацію та оцінювання заходів щодо забезпечення безпечних умов праці [1; 8]. Такі системи створюють основу для підвищення рівня довіри між роботодавцем і працівником, забезпечують зворотний зв'язок та узгодженість дій усіх учасників трудового процесу.

Вивчення звітів МОП підтверджує, що формування безпечного робочого середовища має спиратися на принцип постійного вдосконалення, що включає оцінювання ризиків, коригування політики безпеки та підвищення кваліфікації

персоналу [2; 6; 7]. Впровадження таких підходів дозволяє зменшити кількість виробничих травм, підвищити рівень організаційної дисципліни, сприяти зростанню мотивації працівників і поліпшенню соціального клімату в колективі.

Отже, дослідження підтвердило доцільність поєднання міжнародних стандартів охорони праці з інноваційними технологічними рішеннями, що дає змогу сформувати сучасну модель управління безпекою, яка відповідає вимогам європейського трудового простору та забезпечує підвищення ефективності системи охорони праці в Україні.

Висновки. Інтеграція України до європейського простору потребує формування нової моделі управління безпекою праці, у якій поєднуються нормативне регулювання, цифрові технології та культура відповідальності. Використання інтелектуальних систем моніторингу, підготовка фахівців нової генерації та впровадження міжнародних стандартів створюють передумови для зменшення виробничих ризиків, збереження здоров'я працівників і підвищення ефективності роботи підприємств у сучасних умовах.

Література

1. Dreval, Yu. D., Zaika, S. O. (2025). International occupational safety and health standards as a basis for managing working conditions in Ukraine. *Modernization of today's science: experience and trends: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the VII International Scientific and Theoretical Conference* (January 24, 2025, Singapore, Republic of Singapore). International Center of Scientific Research, 60-63. DOI: <https://doi.org/10.36074/scientia-24.01.2025>. URL: <https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/366b3409-7bfb-44ce-ac2c-7b4b6f0f5d47/content>.
2. Dreval, Y., Zaika, S., Tešovič, R., & Patoprstý, M. (2025). The activities of the International Labour Organization in the context of achieving the sustainable development goals. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 12(3), 304-314. DOI: <https://doi.org/10.9770/w8296472988>.
3. Dreval, Yu. D., Zaika, S. O., Sharovatova, O. P., Bryhada, O. V., & Tsymbal, B. M. (2020). Fundamental principles of activity of international labour organization in occupational safety and hygiene. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, 6, 89-95. DOI: <https://doi.org/10.33271/nvngu/2020-6/089>.
4. European Agency for Safety and Health at Work (EU-OSHA). (2023). *Occupational safety and health in Europe: state and trends 2023*. Retrieved from <https://www.myosh.com/news/eu-oshareveals-latest-trends>.
5. European Agency for Safety and Health at Work (EU-OSHA). (2023). *Digitalisation of work*. Retrieved from <https://osha.europa.eu/en/themes/digitalisation-work>.
6. International Labour Organization (ILO). (2025). *Revolutionizing health and safety: Report*. Retrieved from https://www.ilo.org/sites/default/files/2025-04/ILO_Safeday25_Report_r8%2B%282%29%20FULL%20%281%29.pdf.

7. International Labour Organization. (2024). *Safety and health at the heart of the future of work: Building on 100 years of experience*. Geneva: ILO. Retrieved from <https://www.ilo.org/topics-and-sectors/safety-and-health-work>.
8. Kadir, A., Rahman, N., & Hussin, H. (2024). Sustainability and occupational health management: A systematic review. *Safety Science*, 176, 106312. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2023.106312>.
9. Urzì Brancati, M. (2024). Digital technologies at work and psychosocial risks: Evidence and implications for occupational safety and health. *Luxembourg: European Agency for Safety and Health at Work, Publications Office of the European Union*. DOI: <https://doi.org/10.2802/0488296>.